

REPREZENTAREA ȘI PROCURA

Planul

1.Reprezentarea

- a.Noțiunea și importanța reprezentării
- b.Subiectele raportului juridic de reprezentare.
- c. Interdicția de a se încheia acte juridice prin reprezentare
- d.Scopul reprezentării
- e.Tipurile raporturilor juridice
- f. Împuternicirea (puterea de a reprezenta, mandatul
- g. Durata împuternicirilor

2.Procura

- a.Noțiunea de procură
- b.Forma și felurile procurii
- c.Temeiul procuri
- d.Încetarea valabilității procuri

3.Reprezentarea fără împuterniciri și cu depășirea împuternicirilor

- a.Reprezentarea fără împuterniciri
- b.Reprezentarea cu depășirea împuternicirilor
- c.Răspunderea reprezentantului care a acționat fără împuterniciri

Încheiere

Bibliografie

a. Noțiunea și importanța reprezentării

Reprezentarea este procedeu de tehnică-juridică prin care o persoană, numită **reprezentant** încheie acte juridice cu terții în numele și în contul unei alte persoane, numită **reprezentat**, având drept consecință producerea directă în persoana reprezentatului a efectului actelor juridice.

De regulă, actele juridice se încheie personal de către participantul la raportul juridic care și beneficiază de efectele lor. Ori de câte ori intră într-un raport juridic, partea semnatară trebuie să fie prezentă în locul unde are loc semnarea sau executarea actului juridic. În viața cotidiană sunt frecvente cazurile când subiectul raportului juridic nu poate fi prezent la încheierea sau la executarea actului juridic. În astfel de condiții apare necesitatea înlocuirii lui cu o altă persoană. Viața juridică ar deveni extrem de complicată dacă actele juridice nu ar fi realizate prin intermediul unor persoane. Ar fi dezavantajați în special minorii și incapabilii care nu ar putea încheia acte juridice valabile.

Instituția reprezentării este foarte veche și extrem de necesară pentru părinți, tutori, curatori, întreprinzători, persoane juridice și multe alte persoane. Persoanele fizice recurg frecvent la reprezentare, încheind diferite contracte, permițând altor persoane să încaseze salariul, onorariul să primească sau transmită diferite documente sau bunuri materiale, de instituția reprezentării se face uz la reprezentarea intereselor în inși de judecată sau arbitraj.

Elementele definiției ale reprezentării, care de fapt conferă acestei instituții individualitate, sunt sintagmele „în numele” și „pe seama”. Atunci când se menționează că reprezentantul operează **în numele** reprezentatului înseamnă că primul acționează numai fizic, însă exprimă voința celui de-al doilea și îl angajează într-un raport juridic fără ca acesta să fie prezent. Altfel spus, reprezentantul este și rămâne purtătorul de nume și de voință proprie, însă prin cumul, devine și purtător de nume și de voință ale altei persoane și numai voința acesteia din urmă o exteriorizează la încheierea contractului.

După cum afirmă Paul Vasilescu, o „convenție de reprezentare are drept consecință - în plan strict intelectual - „diviziunea” juridică a personalității reprezentatului - concretizată în ubicuitatea sa, cât și un „cumul” juridic de personalitate în persoana reprezentantului - cumul limitat la dimensiunea voinței juridice și exprimat de cauza convenției de reprezentare”. Semnificația expresiei „pe seama” sugerează ideea că reprezentatul este cel care suportă consecințele pozitive și negative ale actului juridic, în sensul că plătește prețul și dobândește bunul sau, invers, primește prețul și are obligația de a preda bunul. Această sintagmă sugerează legătură dintre reprezentant și patrimoniul reprezentatului.

Instituția reprezentării, ca mod de exercitare a drepturilor și de onorare a obligațiilor, are la origini motive de drept și de fapt. Motive de drept pot fi următoarele:

- lipsa capacității de exercițiu (Codul civil art.22 alin.1 pentru minorii cu vârstă de până la 7 ani);

- capacitatea de exercițiu restrînsă a minorului (art.22 alin.(2) pentru minorii cu vîrstă de la 7 la 14 ani și art.21 pentru minorii cu vîrstă de la 14 la 18 ani);
- declararea persoanei incapabile prin hotărîrea judecătii (art.24);
- limitarea capacității de exercițiu (art.25);

Motivele de fapt pot fi următoarele:

- boala; - lipsa persoanei de la domiciliu; - nedorința titularului de drept sau a persoanei obligate de a exercita dreptul sau de a-și onora obligația; - lipsa cunoștințelor de care persoana dă dovadă într-un anumit domeniu; - organul persoanei juridice nu este în stare să facă față tuturor raporturilor juridice în care se află; - alte cauze;

b.Subiectele raportului juridic de reprezentare.

În calitate de subiecte ale reprezentării apar trei părți: reprezentatul; reprezentantul; terța persoană. **Poate avea calitate de reprezentat** orice persoană (fizică sau juridică) care manifestă dorința de a încredința unei alte persoane săvârșirea în numele său a unor anumite acte juridice precum și persoana care, în virtutea unor circumstanțe, are necesitatea de a fi reprezentată.

Are calitate de reprezentant persoana fizică sau juridică împuternicită să facă în numele și din contul reprezentatului anumite acte juridice. Persoana fizică poate să reprezinte interesele unei altei persoane la încheierea de acte juridice numai dacă are capacitate deplină de exercițiu.

Legea nu permite unor persoane să fie reprezentanți. Astfel, conform art.78 din Codul de procedură civilă, **nu pot fi reprezentanți în judecată** judecătorii, procurorii, ofițerii de urmărire penală, polițiștii, deputații și consilierii din autoritățile reprezentative, cu excepția participării lor la proces în calitate de împuterniciți ai acestor autorități sau în calitate de reprezentanți legali.

De regulă, persoana juridică poate avea calitatea de reprezentant al unui persoane fizice sau juridice. În special, organizațiile necomerciale fondate ca uniuni de persoane juridice, asociații se constituie cu scopul de a reprezenta interesele membrilor săi în raport cu autoritățile publice, cu terții și chiar în instanță de judecată. Persoanele juridice cu scop lucrativ pot să reprezinte interesele altor întreprinzători atît în bază de procură, cît și în baza contractului de mandat, agenție comercială etc. Autoritățile publice reprezintă interesele persoanelor juridice de drept public. De exemplu, primarul reprezintă interesele unității administrativ-teritoriale.

Trebuie să se facă deosebiri între reprezentant, pe de o parte, și persoanele care acționează în interesul unei alte persoane înșă pe cont propriu și persoanele care au dreptul să negocieze contracte viitoare, pe de altă parte. Unii autori propun să se facă deosebiri între reprezentant și: curier, intermediar, executor testamentar, persoană care semnează testamentul în locul testatorului etc. Nici unul dintre persoanele menționate nu săvârșește acte juridice în numele sau în contul unei alte persoane. Reprezentantul încheie personal actele juridice pentru care este împuternicit. El poate transmite unui terț împuternicirile numai dacă este învestit cu

acest drept de către reprezentat sau dacă o cer interesele reprezentatului. Reprezentantul care a cedat unui terț împuternicirile este obligat să aducă imediat la cunoștință reprezentatului cesiunea împuternicirilor, precum și informația despre substituitor. În cazul în care nu îndeplinește această obligație, reprezentantul poartă răspundere pentru acțiunile substituitorului ca pentru acțiuni proprii.

Terțul. În calitate de terț poate fi orice persoană fizică sau juridică, inclusiv statul și unitatea administrativ-teritorială, în raport cu care, drept rezultat al acțiunilor reprezentantului, nasc, se modifică ori se sting drepturi și obligații ale reprezentatului. El le îndeplinește cu corectitudine, fiind conștient de rezultatele care vor surveni nu pentru sine, ci pentru reprezentat. Scopul și caracterul acestor acte le stabilește reprezentatul după voința sa.

c. Interdicția de a se încheia acte juridice prin reprezentare. Nu toate actele juridice pot fi săvârșite prin reprezentant. Astfel, potrivit art.242 alin.(5) din Codul civil, este interzisă încheierea prin reprezentant a actului juridic care, după natura lui, urmează a fi încheiat nemijlocit de persoana contractantă sau a cărui încheiere prin reprezentant este interzisă expres de lege. În dezvoltarea acestei dispoziții, Codul civil prevede la art.1449 că nu poate fi întocmit prin reprezentant testamentul. Reprezentantul nu are dreptul să încheie acte juridice în numele reprezentatului cu sine însuși, nici în nume propriu, nici în calitate de reprezentant al unui terț, cu excepția cazului când acest drept îi este acordat expres de reprezentat. De asemenea, conform art.10 din Codul familiei, declarația de căsătorie se depune personal la organul de stare civilă de persoanele care doresc să se căsătorească. Pentru încheierea căsătoriei este necesar consimțământul „exprimat personal” al bărbatului și al femeii care se căsătoresc (art.11), iar încheierea căsătoriei se face în prezența persoanelor care se căsătoresc (Codul familiei art.12 și Legea privind actele de stare civilă art.35).

d.Scopul reprezentării constă în săvârșirea unor acte juridice de către o persoană în numele și în contul unei alte persoane în lipsa ei fără ca aceasta din urmă să fie prezentă. Reprezentarea conține un raport juridic potrivit căruia acțiunile juridice sunt săvârșite de o persoană (reprezentantul), iar efectele (drepturile și obligațiile) le suportă o altă persoană (reprezentatul), în numele și în contul căruia acționează reprezentantul.

e.Tipurile raporturilor juridice. Reprezentarea, ca operațiune juridică, dă naștere la 3 categorii distincte de raporturi juridice:

a) între reprezentant și reprezentat; b) între reprezentant și terț; c) între reprezentat și terț;

Tipurile reprezentării Reprezentarea poate fi clasificată după mai multe criterii:

A. După izvorul său, reprezentarea poate fi **legală** sau **convențională**. În unele surse doctrinare, această clasificare este suplimentată cu reprezentarea judiciară, care este o ramificație a reprezentării legale. **În cazul reprezentării legale**, puterea persoanei de a reprezenta o altă persoană rezultă din lege fără a fi necesară procura. Sunt reprezentanți legali ai minorului părinții, adoptatorii, tutorele. Reprezentant legal al persoanei juridice este persoana fizică investită cu atribuții de administrator

(directorul, managerul) sau lichidator ales, numit sau desemnat într-un alt mod, al cărui nume este înscris în Registrul de stat unde este înregistrată persoana juridică. Reprezentarea legală a persoanelor juridice se numește și *reprezentare statutară*.

Reprezentarea judiciară are drept izvor hotărârea unei instanțe judecătorești. În legislația R M, o astfel de reprezentare poate fi în cazul desemnării administratorului, lichidatorului, administratorului fiduciar sau administratorului insolvabilității unei persoane juridice. Conform art.61 din Codul civil, organul executiv al persoanei juridice poate fi desemnat de instanța de judecată dacă organul suprem nu poate să-l desemneze. Codul civil stabilește, la art.88, că instanța de judecată care examinează cererea de dizolvare a persoanei juridice poate pune bunurile acesteia, la cerere, sub administrare judiciară și desemna un administrator fiduciar. Lichidatorul poate fi desemnat și de instanța de judecată în cazul în care persoana juridică este dizolvată prin hotărârea acesteia (C civ, art.86 alin.(6)).

În cazul reprezentării convenționale, o persoană (reprezentatul) împuternicește o altă persoană (reprezentantul) să încheie acte juridice în numele și pe contul său. Puterea de reprezentare se demonstrează prin act juridic unilateral, numit procură, sau bilateral, numit contract. Din dispozițiile legii rezultă însă că, dacă actul juridic este încheiat în numele unei alte persoane, părții cu care a contractat reprezentantul nu i se poate opune o lipsă a împuternicirilor dacă reprezentatul a creat astfel de împrejurări în virtutea cărora această parte presupunea cu bună-credință existența unor asemenea împuterniciri.

B.După întinderea puterii de a reprezenta, reprezentarea poate fi **generală** sau **specială**:

Reprezentarea generală, numită și reprezentare totală, este aceea în care reprezentantul poate face orice act juridic în numele reprezentatului. Această formă de reprezentare se realizează de către părinți și adoptatori în numele minorului sub 7 ani, precum și de tutorele persoanei declarate incapabile.

Reprezentarea specială, numită și reprezentare parțială, este aceea în care reprezentantul poate face un anumit act juridic sau câteva acte juridice. De exemplu, cumpărarea unui imobil, a unui automobil sau a unor acțiuni etc.

C. Alte criterii de clasificare. Reprezentarea poate fi **reprezentare de drept privat** și **reprezentarea de drept public**, **reprezentare perfectă** și **reprezentare imperfectă**, **reprezentare voluntară** și **reprezentare obligatorie**. Reprezentarea este **de drept privat** dacă se stabilește între particulari (persoane fizice și juridice), și **de drept public** dacă se stabilește între stat, pe de o parte, și particulari pe de altă parte. Un exemplu de reprezentare de drept public poate fi reprezentarea de către avocatul parlamentar a intereselor particularului în raport cu autoritatea publică.

Reprezentarea perfectă va fi atunci când reprezentantul acționează în numele și din contul reprezentatului, iar **reprezentarea imperfectă**, atunci când reprezentantul lucrează în nume propriu, dar pe seama reprezentatului (comisionul, consignația etc).

Reprezentarea voluntară este atunci când voința reprezentatului joacă un rol determinant în stabilirea raportului de reprezentare. *Reprezentarea obligatorie* se caracterizează prin faptul că raporturile de reprezentare nasc independent de voința ambelor părți.

f. Împuternicirea (*puterea de a reprezenta, mandatul*). Pentru ca acțiunile reprezentantului să producă efecte pentru reprezentat, primul trebuie să aibă *mandat*, adică împuternicire sau putere de a reprezenta. *Cuvântul mandat* este polisemantic,- *în primul rând*, el desemnează dreptul reprezentantului de a acționa în numele reprezentatului, creînd pentru acesta din urmă drepturi și obligații,- *în al doilea rând*, prin mandat se înțelege manifestarea de voință a reprezentatului care deleghează voința sa de a încheia acte juridice. Prin mandat se înțelege și documentul în care este consemnată împuternicirea (procura sau contractul de mandat).

Doctrina juridică definește mandatul ca *drept subiectiv care permite reprezentantului să acționeze în numele și pe contul reprezentatului într-un anumit fel și care îl obligă pe acesta din urmă să recunoască actul juridic încheiat de reprezentant și să-i suporte consecințele*.

Temeiurile apariției reprezentării Ca temei pentru apariția împuternicirilor de reprezentare servesc:

- **manifestarea voinței** persoanei reprezentate;
- **desemnarea în funcție** a persoanei care are atribuția de reprezentare;
- **relațiile părintești**, de tutelă sau de curatelă.

Primul temei de apariție este unul voluntar, celelalte sunt, de regulă, obligatorii.

Dacă temei al apariției reprezentării este voința persoanei reprezentate, această voință se materializează în acte unilaterale sau bilaterale.

Act unilateral din care rezultă împuternicirea este *procura* emisă în temeiul art.252 din Codul civil.

Act bilateral care dă naștere unor raporturi de reprezentare este *contractul*. Contracte care conțin relații de reprezentare sunt: contractul de mandat (art. 1030-1052), contractul de agenție comercială (art. 1199-1211). Conform art. 1030, mandantul împuternicește mandatarul de a-l reprezenta la încheierea actelor juridice, permițându-i să acționeze în numele și pe contul său, iar la art.1119 se prevede că principalul împuternicește agentul comercial (întreprinzător individual) de a negocia și a încheia acte juridice în numele și pe contul său.

Desemnarea în funcție a unei persoane prin emiterea unui act administrativ este o reprezentare obligatorie. Exemplu poate servi desemnarea reprezentantului statului în societățile comerciale. Prin Hotărârea Guvernului nr.109 din 2 februarie 1999, a fost aprobat *Regulamentul cu privire la reprezentarea statului în societățile economice*, conform căruia, într-o societate economică, în al cărei capital social statul deține o cotă, reprezentantul acestuia îi reprezintă și îi apără drepturile și interesele legale, acționînd în numele statului.Reprezentantul statului își exercită funcțiile în temeiul *ordinului* prin care i s-au delegat împuternicirile.

Raporturile persoanei ocrotite cu reprezentantul său legal (părinte, tutore etc.) se confirmă prin anumite acte. De exemplu, raporturile de rudenie dintre părinți și copii se confirmă prin actele lor de identitate: buletinul de identitate al părinților și adeverința de naștere a copilului. Raporturile dintre copil

și adoptator, dintre (curator) și tutelat se confirmă prin hotărârea instanței sau prin actul administrativ al organului de tutelă și curatelă, prin actul de adopție sau de instituire a tutelei și curatelei.

Trebuie menționat faptul că verificarea împuternicirilor reprezentantului de către terți este o procedură obligatorie în relațiile de reprezentare. Verificarea împuternicirilor decade în cazul în care se constată că reprezentantul are împuternicirea necesară în virtutea activităților sociale. Astfel, terțul poate face concluzia că persoana care acordă servicii sau vinde mărfuri încheie acte juridice în numele organizației. Reprezentanți ai persoanelor juridice sunt: vânzătoarea de bilete din troleibusul sau autobusul de rută, casierul din casa de schimb valutar, lucrătorul băncii, al companiei de asigurare etc. Aceste persoane, aflându-se într-un anumit loc și având anumite semne distinctive, formează terților, ca potențiali contractanți, convingerea că au a face cu reprezentantul persoanei juridice. Acordarea împuternicirilor se poate face și prin exprimarea voinței față de persoana care se împuternicește (reprezentant) sau față de terțul cu care aceasta va contracta. De exemplu, conform art.80 alin.(7) din Codul de procedură civilă, „*împuternicirile reprezentantului se atestă și prin declarația orală a reprezentatului, consemnată în procesul-verbal al ședinței de judecată și semnată de acesta din urmă sau printr-o cerere scrisă, care se anexează la dosar*”.

Articolul 246 alin.(2) din Codul civil prevede că declarația de acordare a împuternicirilor nu trebuie efectuată în forma cerută pentru actul juridic care urmează să fie încheiat de reprezentant în baza împuternicirilor. Această dispoziție, însă, nu se aplică în cazul în care este anihilat rolul protector al cerințelor de formă. O varietate a reprezentării voluntare este *reprezentarea comercială*. Părți ale raportului juridic de reprezentare comercială pot fi numai întreprinzătorii. Articolul 258 alin.(1) din Codul civil dispune că numai întreprinzătorul poate avea calitatea reprezentat. Pornind de la aceeași dispoziție conform căreia reprezentantul comercial este persoana care „*reprezintă de sine-stătător și permanent*” o altă persoană, autorii afirmă că reprezentantul comercial de asemenea trebuie să aibă calitatea de întreprinzător. Reprezentarea comercială este întotdeauna convențională, având la bază procura sau contractul. Reprezentarea comercială apare în baza contractului de mandat (mandatul profesional, art.1033), a contractului de expediție (art.1075), a contractului de agenție comercială (art.1199).

La serviciile reprezentantului comercial apelează întreprinzătorul-reprezentat care trebuie să procure materii prime și materiale pentru activitatea sa, ori care dorește să comercializeze produsele și serviciile sale. Legislația permite reprezentarea comercială concomitentă a diferiților participanți la încheierea actului juridic, însă numai în cazurile prevăzute de lege sau în cazul în care există un acord expres între părți. Reprezentarea comercială este oneroasă. Onorariul este plătit de reprezentat. Dacă reprezintă ambele părți contractante, reprezentantul este în drept să ceară persoanelor reprezentate concomitent plata în părți egale a onorariului convenit și compensarea cheltuielilor de executare a procurii dacă în contract nu s-a prevăzut altfel. Reprezentantul comercial are obligația de a nu divulga, și după încetarea împuternicirilor, informația confidențială pe care a cunoscut-o în exercitarea mandatului.

g. Durata împuternicirilor. Împuternicirile sînt valabile pe întreaga durată pentru care au fost date, adică atît cît este valabil actul din care rezultă. Dacă rezultă, din procură, împuternicirile există atît cît este valabilă procura, care se eliberează pe un termen de cel mult 3 ani. Dacă termenul de valabilitate nu este indicat în procură, aceasta este valabilă timp de un an de la data întocmirii. Procura în care nu este indicată data întocmirii nu are valoare juridică. Procura eliberată pentru încheierea unor acte juridice în afara R M și autenticată notarial este valabilă pînă la anularea ei de către persoana care a eliberat-o. Dacă rezultă dintr-un act bilateral (contract), împuternicirile sunt valabile pe întreaga perioadă de valabilitate a contractului. Împuternicirile acordate de reprezentat printr-o declarație adresată unui terț rămân valabile pentru acesta pînă la anularea lor de către persoana care le-a acordat. Dacă reprezentatul anunță terțul prin comunicare personală sau prin aviz public că investește o altă persoană cu dreptul de a o reprezenta, persoana are dreptul de reprezentare atît în raport cu terțul, cît și cu orice altă persoană. Împuternicirile de reprezentare se păstrează pînă la anulare în ordinea în care au fost acordate. Reprezentatul este în drept oricând să modifice ori să retragă împuternicirea delegată reprezentantului. Despre modificarea sau retragerea împuternicirilor, terții trebuie notificați prin mijloace adecvate, în cazul nerespectării acestei cerințe, modificarea sau retragerea împuternicirilor nu poate fi opusă terților, cu excepția cazurilor în care se dovedește că aceștia știau sau trebuiau să știe despre modificarea sau retragerea împuternicirilor în momentul încheierii actului juridic. Reprezentantul este în drept să renunțe oricând de a reprezenta interesele reprezentatului.

2. Procura

a. Noțiunea de procură. Codul civil definește, la art. 252, procura ca înscris întocmit pentru atestarea împuternicirilor conferite de reprezentat unui sau mai multor reprezentanți prin care se delegă dreptul de a încheia acte juridice în numele și pe contul primului. Altfel spus, procura este un act (document) unilateral care materializează manifestarea de voință a reprezentatului și care concretizează conținutul și limitele împuternicirilor ce se delegă reprezentantului. Este important de conceput ideea că procura, de fapt, configurează voința semnatarului acesteia. Procura este destinată terțului, care, din cuprinsul ei, deduce limitele împuternicirilor reprezentantului. Procura conține formule privind voința reprezentatului în legătură cu obligațiile pe care dorește să și le asume în legătură cu actul juridic ce va semnat de reprezentant, precum și drepturile care dorește acesta să le dobândească. Reprezentantul nu dobîndește nici un drept asupra bunurilor primite prin procură sau pe care trebuie să le transmită terțului în baza procurii. Pentru terț importantă este numai procura, nu și raporturile dintre reprezentant și reprezentat. Eliberarea procurii, ca act juridic unilateral, și modul de autentificare a acesteia se supun regulilor generale ale actului juridic (Codul civil art. 195-241) și dispozițiilor speciale privind procura (art.252-257). Procura poate fi eliberată de o singură persoană sau de mai multe persoane, iar în

calitate de reprezentant poate fi o singură persoană sau mai multe. Dacă sunt mai mulți reprezentanți, în procură trebuie să se indice modul în care aceștia acționează: în comun sau de sine-stătător. Dacă în procură nu se indică cu claritate modul în care trebuie să acționeze reprezentanții, se va aplica dispoziția art.1037 alin.(2), potrivit căreia „mandatarii urmează să încheie toate actele vizate în mandat dacă altfel nu este stipulat sau nu rezultă cu certitudine din mandat”.

b.Forma și felurile procurii. Procura este un act juridic scris (art.252 alin.1). Lipsa unei procuri în formă scrisă lipsește reprezentatul, reprezentantul și terțul de dreptul de a demonstra prin martori existența ei (art.211). Procura persoanei fizice și procura persoanei juridice se eliberează în scris sub semnătură privată, iar în cazul în care reprezentatul dorește sau legea prevede, se va întocmi în formă autentică.

Codul civil stabilește, la art.252, ca procura trebuie să fie în formă autentică dacă este eliberată pentru încheierea actelor juridice în formă autentică. Astfel, procura va fi avea forma autentică dacă se eliberează pentru: - înstrăinarea sau cumpărarea unui teren; - înstrăinarea sau cumpărarea cotei de participare într-o societate cu răspundere limitată; - semnarea actului de constituire a unei societăți comerciale;

- semnarea unui contract de ipotecă; - semnarea unei promisiuni de donație; - semnarea unui contract de rentă; - semnarea unei procuri de substituie; - alte acțiuni.

Nerespectarea forme autentice atrage nulitatea procurii. Autentificarea notarială a procurii se face potrivit regulilor din art.53 al Legii nr. 1453/2002 cu privire la notariat. Dreptul de a autentifica procuri, conform legii menționate, îl au, pe lângă notar, consulii și secretarii de primărie. Sunt echivalente procurilor autentificate notarial procurile eliberate de:

- persoane care se află la tratament staționar în spitale, sanatorii și în alte instituții medicale, în cazul în care sînt autentificate de șefii acestor instituții, de adjuncții în probleme medicale sau de medicul-șef, sau de medicul de gardă;

-militari, iar în punctele de dislocare a unităților militare, instituțiilor sau instituțiilor de învățămînt militar unde nu există birouri notariale sau alte organe care îndeplinesc acte notariale, de salariați și de membri ai familiilor lor și ale militarilor, autentificate de comandantul (șeful) unității sau al instituției respective;

- persoane care ispășesc pedeapsă în locuri de privațiune de libertate, autentificate de șeful instituției respective;

- persoane majore care se află în instituții de protecție socială a populației, autentificate de administrația instituției respective sau de conducătorul organului de protecție socială respectiv.

Procurile eliberate pentru primirea salariului sau a altor drepturi la locul de muncă, a pensiilor, indemnizațiilor, burselor, corespondenței, inclusiv a coletelor și mandatelor bănești, pot fi autentificate de administrația de la locul de muncă sau de studii al persoanei care eliberează procura, de organizația de exploatare a locuințelor de la domiciliul persoanei care eliberează procura sau de administrația instituției medicale în care este internată persoana care eliberează procura (C. civil, art.252 alin. (5)).

Conform art.57 alin.(5) din Legea nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni, „*mandatul de participare la adunarea generală poate fi autentificat de notar sau de administrația organizației de la locul de muncă, de studii sau de trai al acționarilor, iar pentru pensionari, de organul de asistență socială de la locul de trai*”. Dispozițiile generale privind reprezentarea ilustrează **că procurile pot fi de două categorii: generale și speciale. De asemenea, pot fi procuri de bază și procuri de substituire.**

Procură generală este procura prin care reprezentantului i se acordă împuterniciri de a încheia orice act juridic cu un bun al său. De exemplu, reprezentatul împuternicește avocatul să efectueze orice acțiune procedurală în exercitarea mandatului de reprezentare, inclusiv cu privire la refuzul de la acțiunea civilă, încheierea unei tranzacții de împăcare, primirea executării etc.

Procură specială este procura prin care reprezentantului i se delegă împuternicirea de a încheia acte concrete, de exemplu, de a vinde, a dona un bun, a primi o sumă de bani ori anumite bunuri de la debitori sau creditori.

Procură de bază este procura prin care reprezentatul delegă reprezentantului dreptul de a încheia acte juridice. Reprezentantul trebuie să săvârșească personal acțiunile indicate în procură. Cazurile în care reprezentantul poate încredința, prin eliberarea unei procuri de substituire, unei alte persoane efectuarea acestor acțiuni sunt indicate în lege.

Procură de substituire este procura prin care reprezentantul transmite împuternicirea către o altă persoană, numită substitutor. Persoana căreia îi este eliberată procura poate elibera o procură de substituire, în formă autentică, numai dacă: a) acest drept este stipulat expres în procură; b) dacă este în interesul reprezentatului. Potrivit art.53 din Legea cu privire la notariat, procura de substituire se autentifică notarial la prezentarea procurii de bază în care este menționat dreptul de substituire sau la prezentarea dovezilor că mandatarul procurii de bază a fost silit de împrejurări să procedeze astfel pentru a apăra interesele persoanei care a eliberat procura. Procura de substituire nu poate conține mai multe împuterniciri decât procura de bază, iar termenul ei de valabilitate nu poate depăși termenul de valabilitate al procurii de bază.

c. Termenul procurii. Procura este valabilă în termenul stabilit în cuprinsul ei, însă nu mai mult de termenul stabilit de lege. Potrivit regulii generale, termenul de valabilitate al procurii este de cel mult trei ani. Procura eliberată pentru încheierea unor acte juridice în afara R. M. și autentificată notarial este valabilă până la anularea ei de către persoana care a eliberat-o. Dacă termenul nu este indicat, procura este valabilă timp de un an de la data întocmirii. Termenul de valabilitate al procurii de substituire nu poate să depășească termenul de valabilitate al procurii inițiale, în al căreia termen a fost dat.

d. Încetarea valabilității procurii Acțiunea procurii încetează, de regulă, o dată cu săvârșirea acțiunilor pentru a căror efectuare a fost eliberată. Pe lângă această regulă, art.255 din Codul civil stabilește că valabilitatea procurii încetează și la:

- expirarea termenului ei; - revocării împuternicirilor de către reprezentat; persoana care a

eliberat procura poate revoca împuternicirile și anula valabilitatea procurii în orice moment; orice clauză contrară este nulă; - renunțarea reprezentantului de a executa împuternicirile delegate; persoana căreia îi este eliberată procura poate renunța la ea în orice moment; orice clauză contrară este nulă; - dizolvării persoanei juridice care a avut calitatea de reprezentat, precum și a celei care a avut calitatea de reprezentant; - decesul, declararea dispariției fără urmă a persoanei fizice care a avut calitatea de reprezentat sau calitatea de reprezentant; - declararea incapacității persoanei fizice care a avut calitatea de reprezentat sau reprezentant sau limitarea ei în capacitatea de exercițiu.

Despre revocarea împuternicirilor și încetarea valabilității procurii reprezentatul este obligat să-i informeze pe reprezentant și pe terții cunoscuți de el cu care reprezentantul urma să contracteze. Aceeași obligație o au succesorii reprezentatului. La încetarea valabilității procurii, reprezentatul ori succesorii lui sunt obligați să restituie imediat procura. Dacă valabilitatea procurii de bază a încetat, încetează și valabilitatea procurii de substituție. Actele juridice încheiate de reprezentant până la momentul în care a aflat sau trebuia să afle despre încetarea valabilității procurii rămân valabile pentru reprezentat și pentru succesorii lui, cu excepția cazului în care aceștia demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe că procura a încetat.

3. Reprezentarea fără împuterniciri și cu depășirea împuternicirilor

În practica de aplicare a dreptului există situații când are loc încheierea actelor juridice țară împuterniciri sau cu depășirea împuternicirilor acordate. Deosebirea dintre aceste două categorii de reprezentări constă în faptul că, în primul caz, între persoana care a acționat și persoana în numele și pe contul căreia s-a acționat nu există nici un raport juridic, pe când între persoana care a acționat cu depășirea limitelor împuternicirilor și persoana în numele și pe contul căreia s-a acționat există raport de reprezentare. Dacă, în primul caz, persoana în al cărei nume s-a acționat întotdeauna este în drept să renunțe la confirmare, în cel de-al doilea caz, persoana în al căreia nume s-a acționat poate fi obligată să confirme parțial actul juridic.

a.Reprezentarea fără împuterniciri. C. civil stabilește, la art.249 alin.(1), că actul juridic încheiat în numele unei persoane fără a avea împuternicirea de reprezentare produce efecte pentru reprezentat numai dacă acesta din urmă îl confirmă ulterior. Confirmarea ulterioară a actului este valabilă atunci când se face expres prin declarații verbale, acte scrise ori prin acțiuni concludente care arată că reprezentatul acceptă condițiile în care a fost încheiat contractul.

Dacă persoana care a acționat fără împuterniciri adresează reprezentatului o cerere de a confirma actul încheiat, confirmarea se consideră făcută numai dacă are forma unei declarații exprese adresată persoanei care acționat fără împuterniciri (art.249 alin.(2)). Alineatul (2) din art. 249 confirmă norma din alin.1, prin urmare, deși nu se stipulează expres, legiuitorul a folosit

cuvântul *cerere* pentru a arăta că persoana care a acționat fără împuterniciri se adresează reprezentatului în formă scrisă, iar acesta trebuie să răspundă la fel, în scris. Dacă declarația de confirmare nu este remisă în termen de 2 săptămâni de la data primirii cererii, se consideră că reprezentatul a refuzat să confirme actul juridic.

b.Reprezentarea cu depășirea împuternicirilor. Codul civil nu stabilește reguli exprese privind acțiunile reprezentantului cu depășirea împuternicirilor acordate. Prin depășire a împuternicirilor la încheierea actului juridic se înțelege majorarea arbitrară de către reprezentant a volumului de drepturi acordat de reprezentat sau de lege. Rezultă că reprezentantul și-a extins, din proprie inițiativă și fără a coordona cu reprezentatul, împuternicirea de reprezentare. În cazul în care reprezentantul depășește puterile ce i s-au conferit, actul încheiat este inopozabil în măsura în care și-a depășit împuternicirile, cu excepția situației când ulterior intervine o ratificare. Reprezentarea fără împuterniciri poate fi privită ca o gestiune de afaceri sau ca o promisiune a reprezentantului de a-l determina pe reprezentat să ratifice ulterior actul încheiat fără împuternicire. Se consideră depășire a împuternicirilor abaterea de la indicii cantitativ sau calitativi.

Este o abatere de la indicii cantitativi majorarea numărului, greutateii sau dimensiunii; termenului stabilit de încheiere sau executare a contractului; prețului de vânzare sau de cumpărare.

Este o depășire a împuternicirilor abaterea de ordin calitativ în privința, calității sau particularităților obiectului actului juridic; alegerii contragentului cu care va trebui să se încheie actul juridic;

- caracterului actului juridic (s-a împuternicit încheierea unui contract de arendă dar reprezentantul a încheiat un contract de vânzare -cumpărare);

Soluționarea eventualelor litigii legate de reprezentarea cu depășirea împuternicirilor se va efectua după aceleași reguli ca și lipsa împuternicirilor, în dependență de obiectul contractului, reprezentatul este obligat să accepte contractul încheiat în limitele stabilite prin împuternicire, restul se califică drept încheiere de act fără împuterniciri. După cum s-a menționat, persoana în al cărei nume s-a acționat fără împuterniciri sau cu depășirea acestora are două posibilități: a) să accepte actul juridic; b) să nu-l accepte.

Dacă se acceptă actul juridic, acceptarea trebuie să fie expresă (prin declarații verbale sau scrise) ori prin acțiuni concludente de executare a actului juridic. Acțiuni concludente ar fi primirea bunurilor de la terțul cu care a contractat reprezentantul, întocmirea dispozițiilor de plată ori săvârșirea unor alte acțiuni care demonstrează că reprezentatul este de acord cu condițiile actului juridic. Acceptarea reprezintă un act juridic unilateral, prin care reprezentatul își exprimă voința de a prelua drepturile și obligațiile din actul juridic încheiat fără sau cu depășirea împuternicirilor.

În unele cazuri, actul juridic încheiat de o persoană care a acționat cu depășirea limitelor poate fi recunoscut parțial valabil. De exemplu, dacă prin actul juridic s-a decis cumpărarea a unei cantități mai mari decât cea stabilită, a unui număr mai mare de obiecte sau chiar la un preț mai mare decât cel stabilit prin împuternicire, reprezentantul este în drept să îpretindă recunoașterea actului juridic încheiat în limitele

mandatului primit, iar pentru ceea ce depășește să răspundă de sine stătător.

Refuzul persoanei în al cărei nume s-a acționat fără împuterniciri sau cu depășirea acestora de a prelua drepturile și obligațiile nu poate fi calificat drept act juridic, deoarece nu este îndreptat spre nașterea, modificarea sau stingerea unui raport juridic, ci spre neadmiterea apariției raportului juridic între sine și terț. Până la confirmare, terțul, adică partea cu care reprezentantul lipsit de împuterniciri a încheiat actul juridic, poate renunța la act printr-o declarație adresată reprezentatului sau reprezentantului dacă nu a știut despre lipsa împuternicirilor.

c. Răspunderea reprezentantului care a acționat fără împuterniciri. Persoana care a încheiat un act juridic fără împuterniciri sau cu depășirea împuternicirilor, în cazul în care nu poate demonstra că a avut împuterniciri, este obligată, la alegerea celeilalte părți, să execute actul juridic ori să repare prejudiciul cauzat.

Dacă nu știa despre lipsa împuternicirilor, reprezentantul este obligat numai la repararea prejudiciului adus din cauza faptului că cealaltă parte era convinsă că a dat împuterniciri și numai în măsura în care valabilitatea actului juridic prezenta interes pentru cealaltă parte. Reprezentantul care a acționat fără împuterniciri este exonerat de răspundere dacă cealaltă parte știa sau trebuia să știe despre lipsa împuternicirilor. Reprezentantul nu poartă răspundere nici atunci când era limitat în capacitatea de exercițiu, cu excepția cazurilor când a acționat cu încuviințarea curatorului.

Încheiere

Orice legislator, în fiecare epocă și în fiecare țară, își stabilește propria concepție despre valorile fundamentale ale vieții sociale, despre importanța, mai mare sau mai redusă a unor relații sociale. Ca urmare în raport concepțiile pe care le am elaborat le consider anumite reguli de conduită ca absolut necesare pentru existența societății. Nu prezintă excepții și cazul când vorbim despre reprezentare avînd în vedere astfel că prin conținutul ei dă o mare importanță aspectului vieții sociale. Prin intermediul reprezentării se satisfac necesitățile materiale și spirituale ale cetățenilor dînd posibilitatea dezvoltării și modificării relațiilor socio – economice pe parcursul întregii evoluți. Însuși importanța sa vitală și socio-economică ca izvor de obligație și mijloc de reglementare a raporturilor juridice civile impune necesitatea studierii instituției de reprezentare rezultă însuși din caracterele pe care le posedă, acestea fiind manifestarea de voință bilaterală.

Procesul de reprezentare reprezintă esența unui întreg și complex proces de decizie care are o mare importanță în activitatea societății. Instituția reprezentării este o instituție veche ceea ce constituie încă un argument în favoarea importanței, pe care acestea o atribuie relațiilor sociale prin conținutul lor, iar definirea ei a avut un lung parcurs până a ajuns la cristalizarea acesteia, adică îmbrăcarea formei pe care o are astăzi.

Rezumînd din cele spuse se poate face concluzia că reprezentarea este de o importanță incontestabilă marcînd sub aspect juridic drepturile și obligațiile părților și reglementînd răspunderea pentru abaterea de la prevederile sale în conformitate cu normele juridice ale codului civil al Republicii Moldova. O mare importanță o are procura sau contractul de mandat ca material probant în rezolvarea litigiilor.

După ce în lucrarea dată am făcut o analiză detaliată a instituției de reprezentare putem reda trăsăturile definitorii ce descriu pe scurt acest subiect.

Bibliografie

1. Codul Civil al Republicii Moldova
2. Vasilescu, P. Relativitatea actului juridic civil, repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat. București, 2003.
3. Vonica, Romul Petru. Drept civil. Partea generală. București, 2001.
4. Dumitru Lupulescu. Drept civil. Introducere în dreptul civil. București, 1998.